

Eesti Vabariigi Põllumajandusministeerium
Eesti Mesinike Liit

**Mee tootmise ja turustamise arendamise
Eesti riiklik programm
01.09.2010 - 31.08.2013**

Programm on koostatud vastavalt Euroopa Nõukogu
määrusele (EÜ) nr 1234/2007 ja Euroopa Komisjoni määrusele (EÜ)
nr 917/2004 mee tootmise ja turustamise arendamiseks Euroopa Liidu
liikmesriikides

Programmi koostas:
Põllumajandusministeerium
koostöös Eesti Mesinike Liidu,
Eesti Kutseliste Mesinike
Ühingu ja Saaremaa Meetootjate
Ühinguga

Tallinn
2010

Sisukord

lk.

1. Sissejuhatus. Taust	3
2. Programmi eesmärk	5
2.1. Peamine eesmärk:	5
2.2. Kaasnevad eesmärgid:	5
3. Programmi meetmed	5
3.1. Tehniline abi mesinikele ja mesinike ühendustele.....	5
3.1.1. Eesmärk:	5
3.1.2. Alameesmärgid:	5
3.1.3. Tegevussuunad:	6
3.1.4. Kavandatavad tulemused	6
3.2. Varroatoosi tõrje ja profülaktika.....	7
3.2.1. Eesmärk	7
3.2.2. Alameesmärgid	7
3.2.3. Tegevussuunad.....	7
3.2.4. Kavandatavad tulemused	7
3.3. Mee kvaliteedi hindamine ja juhtimine	7
3.3.1. Eesmärk.....	7
3.3.2. Alameesmärgid:	8
3.3.3. Tegevussuunad:	8
3.3.4. Kavandatavad tulemused	8
3.4. Mesilasperede arvukuse suurendamise arendustöö	8
3.4.1. Eesmärk	8
3.4.2. Alameesmärgid:	8
3.4.3. Tegevussuunad:	8
3.4.4. Kavandatavad tulemused	9
4. Mesindusprogrammi meetmete praktilised tööd ja kulutused.....	9
4.1. Tehniline abi.....	9
4.2. Varroatoosi tõrje ja profülaktika.....	9
4.3. Mee kvaliteedi hindamine ja juhtimine	10
4.4. Mesilasperede arvukuse suurendamise arendustöö	10
5. Tööjaotus	10
5.1. Programmi tegevuse koordineerimine.....	10
5.2. Programmi kaasatud organisatsioonid.....	10
6. Ajakava.....	11
7. Eelarve	11
8. Järevalve.....	12
8.1. Juhtkomisjon.....	12
8.2. Järelevalvekomisjoni ülesanded:	12
8.3. Juhtkomisjoni liikmed.....	12
8.4. Näitajad	12
9. Kontaktandmed	13
10. Programmi detailne eelarve.....	13
11. Riiklik ja struktuuriabi mesindusele	13
Lisa 1.....	14

Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti rahvuslik programm 01.09.2010 - 31.08.2013

1. Sissejuhatus. Taust

Eesti mesindusel on ligi kaheksa aasta pikkune ajalugu, mil mesindus on olnud maaelu ja põllumajanduse lahutamatuks osaks. Mesindus on kuulunud maalähedase elulaadi juurde, andes mesinikele meetoodangu kaudu sissetulekut ja rikastades toidulauda kõrgekvaliteedilise tervisliku meega.

Mesilasperede tähtsus on oluline aia- ja põllukultuuride ning looduslike taimeliikide tolmeldamisel, tagades muu hulgas ka looduslike taimekoosluste tasakaalu säilimise ja paranemise. Euroopa Parlamendi resolutsioonis P6_TA(2008)0567 "Mesinduse olukord" 20.11.2008.a. tuuakse esile mesinduse kasulik mõju ökosüsteemile tervikuna, sealhulgas bioloogilise mitmekesisuse säilitamisel, ja mesinduse eriti oluline osa põllumajanduse ökosüsteemi seisukohast. Euroopa Parlamendi resolutsioonis esitatud andmetel sõltub 76% inimeste tarbeks mõeldud toiduainete tootmisest ja 84% Euroopas kasvatatavatest juurviljadest mesindussektorist ja mesilaste tolmeldamistegevusest.

Eestile on iseloomulik põhjamaiselt jahe kliima ja pikk ning külm talv. See tingib Eesti mesinduses, Euroopa Liidu keskmisega võrreldes, tunduvalt suuremaid kulutusi. Kliimatingimuste tõttu on suuremad kulutused muuhulgas mesilaste talvesöödale (keskmiselt 20 kg suhkrut mesilaspere kohta) ja mesilastarude ning mesindushoonete täiendavale soojustamisele. Selle tõttu on mee tootmiskulud ja omahind Eestis võrreldes Euroopa Liidu vastavate keskmiste näitajaga oluliselt kõrgemad.

Ajalooliselt algas Eesti mesinduse kiire areng XX sajandi alguses. 1939. a loendati Eestis kokku juba enam kui 110 000 mesilasperet, seega enam kui 2,5 peret ruutkilomeetri kohta. Sõja tõttu hävis suur osa mesilaid ja 1945. a oli Eestis alles vaid 17 000 mesilasperet.

Mesinike suure töö tulemusena oli Eestis 1974. a taas enam kui 102 000 mesilasperet. Kuid 1978.a. jõudis Eestisse varroatoos ja selle ohtliku mesilashaiguse tõttu vähenes mesilasperede arv kiiresti. Nii oli Eestis 1984.a järel 45 000 ja 1993.a. vaid 20 000 mesilasperet. Selle tulemusena vähenes tunduvalt mee tootmine ja tarbimine Eestis. Samas teadlaste hinnangul võimaldaks Eesti looduslike taimekoosluste meekorje potentsiaal pidada Eestis 150 000 mesilasperet.

Alates 1993. a on Eestis tehtud suurt arendustööd mesinduse alal. Selle tulemusena mesilasperede arvu vähenemine peatus ja mesinduse kandepind hakkas laienema. Taas suurenes huvi mesinduse kui harrastuse ja meetootmise kui loodussõbraliku tegevuse ja maalähedase ettevõtlusvõimaluse vastu. 2001. aasta põllumajandusloenduse andmetel oli Eesti põllumajanduslikes majapidamistes ja kodumajapidamistes kokku 7600 mesinikku ja 48 000 mesilasperet. 2002. a oli juba 50 500 mesilasperet. Samas on mesinike keskmine vanus kõrge, lähenedes 60 aasta piirile. Eesti mesinikud vananevad ja suureneb nende kõrvalejäämine mesinduslikust tootmistegevusest. Aina suureneb vajadus uute mesinike toomise järele mesindussektorisse Eesti mesinduse järjepidevuse tagamiseks.

Eesti mesilatele tekitas väga suurt kahju 2002/2003.a. talv, kui hukkus enam kui 35 % mesilasperedest ning ka järgnevatel aastatel talvekahjud on olnud tavalisest suuremad. Statistikaameti andmetel langes 2008.a. mesilasperede arv 24 800ni.. Järgneval perioodil tuleb teha suurt tööd selle nimel, et vähendada mesilasperede hukkumise riske ja suurendada mesilasperede arvu ja koos sellega ka meesaaki ning katta siseturu tarbimise vajadused kõrge kvaliteediga kodumaise mee järele. See nõuab ka mesinike teadmiste täiendamist ja uute mesinike väljaõpetamist.

Statistikaameti andmetel toodetakse Eestis praeguse mesilasperede arvu juures aastas keskmiselt ~700-800 tonni mett. Viimastel aastatel on Eestis mee tarbimine perioodil alates 2003 a kuni 2009. a kasvanud umbes 20% - vastavalt 600 grammist 720 grammini inimese kohta. Eestis toodetud kodumaine mesi katab meevajadusest 85... 90% ja importmee osaks on kujunenud 10... 15%. OÜ Socio poolt 2005.a ja Konjunktuuriinstituudi poolt 2008.a. tarbijate hulgas tehtud meetarbimise uuringu kohaselt eelistab valdav enamus Eesti elanikke kodumaist mett importmeele.

Aia- ja põllukultuuride ning looduslike taimekoosluste piisavalt hea tolmeldamise tagamiseks peaks Eestis olema vähemalt 75-80 tuhat mesilasperet. Eesti looduslikud ja põllumajanduslikud korjealad suudaksid pakkuda piisavat meekorjet kuni 150-160 tuhandele mesilasperele.

Eesti riikliku mesindusprogrammi tegevused eelseisval perioodil on suunatud mesilasperede arvukuse suurendamisele ja keskmise meetoodangut optimaalse taseme saavutamisele. Täiustatakse mesinike algõppe ja teabelevi ning nõustamise süsteemi, et tagada piisava arvu uute mesinike toomine mesindussektorisse ja tegevmesinikele tänapäevasel tasemel erialased teadmised.

Lisaks sellele arendatakse mesindusprogrammi raames edasi mee tootmisel ja käitlemisel kvaliteedi tõstmise suunalist arendustööd. Ühtlasi võimaldab see arendustöö tagada toodetava mee ja mesindussaaduste kõrge kvaliteedi kõrval ka toiduohutuse ning üldhügieeni nõuete täitmise.

Varroatoos on levinud kõigi Eesti piirkondade mesilates, põhjustades mesilasperede nõrgenemist ja hukkumist ning tekitades mesinikele suurt majanduslikku kahju. Varroatoosi tõttu suureneb tunduvalt mesilasperede hukkumine pika talve tingimustes. Nimetatud kahjude minimeerimiseks rakendatakse käesoleval programmiperioodil varroatoosi tõrje ja profülaktika meetet ning selle baasil mesinike teavitamise tegevusi.

Mesilasperede arvukuse ja meesaagi suurendamiseks tegeletakse mesilaste tõuparandustööga. Selleks arendatakse välja 3 tõumesilat (tõuparandustöö keskust) , mille juures asuvad tõupuhta paarumise piirkonnad (väikesaared) kraini, itaalia ja buckfasti tõugu mesilastele.

Eestis ei rakendata mesindusele suunatud struktuurabi, samuti ei anta mesindusele riiklikku toetust.

Euroopa Komisjoni kiitis 07.07.06 heaks Eesti Mesinike Liidu poolt vastavalt Euroopa Liidu Nõukogu määrusele (EÜ) nr 2823/2000 esitatud mee ja meetoodete ning teiste mesindussaaduste teavitus- ja müügi edenduse programmi. Põllumajandusministeerium sõlmis 05.10.06 Eesti Mesinike Liiduga programmi elluviimiseks kolmeaastase lepingu, kuid organisatsiooni kaasfinantseerimisel tekkisid raskused ja seega rakendati nimetatud programmi ainult 1 aasta.

2. Programmi eesmärk

2.1. Peamine eesmärk:

2.1.1. Eesti mesindussektori arendamine, parandades mesindussaaduste tootmise ja turustamise tingimusi.

2.2. Kaasnevad eesmärgid:

2.2.1. Aidata kaasa Eestis maalähedase elulaadi säilimisele, maapiirkondade arengu kiirendamisele ja sealsete elanike majandusliku tegevuse aktiivsuse kasvule ning tööhõive olukorra paranemisele mesinduse kaudu.

2.2.2. Tagada piisavas koguses kodumaise mee ja teiste mesindussaaduste tootmine, et rahuldada laieneva meeturu vajadused.

2.2.3. Mesilasperede arvukuse suurendamise ja mesilaste tolmeldamistegevuse laienemise kaudu aidata kaasa looduslike taimeliikide ja kultuurtaimede koosluse tasakaalu säilimisele ja paranemisele.

3. Programmi meetmed

3.1. Tehniline abi mesinikele ja mesinike ühendustele

3.1.1. Eesmärk:

Tehnilise abi meetmete peamine eesmärk on tugevdada mesindussektori jätkusuutlikkust ja arengutaset ning laiendada mesinduse kandepinda.

3.1.2. Alameesmärgid:

Tehnilise abi meetme tegevuste sisu ja suunitlus on orienteeritud järgmistele peamistele alameesmärkidele:

- propageerida ja levitada mesinike hulgas ning arendada edasi kõrgema tootlikkuse tasemega mesinduslike tootmisvõtteid suurendades selle abil mee ja teiste mesindussaaduste toodangu mahtu;
- tõsta toodetava mee kvaliteeti, teavitades ja propageerides selleks mesilates mee tootmisel ja käitlemisel kvaliteeti säästvaid ja parandavaid lahendusi;
- tootearendusalase teavitamise kaudu parandada mee ja teiste mesindussaaduste turustamist;
- õppuste ja teabelevi kaudu propageerida ja rakendada laialdaselt mee tootmise progressiivseid kõrgema tööviljakusega tehnoloogilisi lahendusi, populariseerides ja kasutades sealjuures eelkõige korpustarudel põhinevat tehnoloogiat;
- arendada edasi mesinikele suunatud mesindusalase teavitamise ja nõuande võimalusi nii paberkandjal kui elektroonsete teabelevi kanalite kaudu, sealhulgas mesindusalase veebilehe abil;
- suurendada mesinduse kandepinda ja mesinike arvu, tugevdada kohalike ja piirkondlike mesinike ühenduste võimekust mesinduse jätkusuutlikul arendamisel, propageerides mesindust kui loodussõbralikku maalähedast tootmisala ning korraldades mesindusalast alg- ja täiendõpetust, samuti erialast nõustamist.
- arendada edasi mesinike ja nende ühenduste koostööd, kontaktide loomist ja teabevahetust teiste Euroopa Liidu liikmesriikide mesinike ja mesindusorganisatsioonidega.

3.1.3. Tegevussuunad:

Mesindusprogrammi tehnilise abi meetme eesmärkide elluviimisel on olulisel kohal töötada järgmiste mesindusalaste arendustegevuse peamiste tegevussuundadega:

1. Mesindusala koolitajate koolitamine loob uusi võimalusi mesindusalase teabe ja uudsete tehniliste ning tehnoloogiliste lahenduste jõudmiseks kõigi mesinikeni;
2. Vabariiklike ja piirkondlike õppepäevade ja seminaride korraldamine mee tootmise, käitlemise, tehniliste vahendite ja tehnoloogiliste lahenduste, mee kvaliteedi juhtimise ning kvaliteeti säästvate tehnoloogiliste võtete tutvustamiseks;
3. Mesinike piirkondlike ühenduste abistamine mesindusalases arendustegevuses ja kohaliku teabe- ning koolitustegevuse korraldamisel ja selle kaudu mesinduse üldisel edendamisel ja propageerimisel;
4. Mesindusõppuste ja teabematerjalide levitamise kaudu propageerida mesinike hulgas efektiivsemaid tehnilisi ja tehnoloogilisi lahendusi ning töövõtteid, et vähendada tööajakulu mesilaspere ja toodetava mee koguse kohta, suurendades tööviljakust ning ühtlasi vähendades toodetava mee omahinda;
5. Rakendada senisest rohkem tähelepanu korpustarude laialdasema kasutamise propageerimisele ja korpustarudega mesindustehnoloogia võtete tutvustamisele, et suurendada mesinduse tootlikkust ja tööviljakust ning tasuvust;
6. Propageerida mesinike hulgas lisaks meele ka teiste mesindussaaduste (vaha, õietolm, suur jms.) laialdasemat tootmist ja väärindamist ning turustamist, et mitmekesistada mesinike majandustegevust ja laiendada nende turustamisvõimalusi.

3.1.4. Kavandatavad tulemused

1. Koolitajate koolituse raames teostatud õppe-metoodilise ja erialase täiendõppe tulemusena moodustub vähemalt 15-liikmeline aktiiv, kes viib läbi või juhendab nii vabariiklikke kui piirkondlikke ja kohalikke mesindusõppusi ning mesinduskursusi.
2. 15 vaatlusmesilate võrgustiku toimimise tulemusel paraneb mesinike informeeritus ja teadlikkus mesilaste korjetingimuste muutlikkusest, mis loob võimalused tulemuslikumalt mesindada ja saada suuremaid meesaake;
3. Mesinike teavitamiseks on perioodiliselt välja antud ja levitatud mesindusalast infolehte "Mesinik" vähemalt 6 korda aastas ja mesindusalase jooksva teabelevi vajadusteks vähemalt 4 erinevat teabe- ja õppematerjali trükist aastas, samuti on levitatud teavet veebilehe kaudu.
4. Rahvusvaheline koostöö ja teabevahetus on tihenunud Põhjamaade, Baltimaade ja teiste Euroopa Liidu riikide mesindusorganisatsioonidega, on arendatud koostööd mesilaste haiguste seireprogrammide ja muude mesindusalaste uuringute raames.

3.2. Varroatoosi tõrje ja profülaktika

3.2.1. Eesmärk

Varroatoositõrje meetme peamine eesmärk on vähendada varroatoosi tõttu mesilasperede nõrgenemisest ja hukkumisest tekkivaid kahjusid mesinduses, samuti parandada selle kaudu mee tootmise tasuvust ning suurendada meetoodangut.

3.2.2. Alameesmärgid

Varroatoositõrje meetme tegevuste sisu ja suunitlus on orienteeritud järgmistele peamistele alameesmärkidele:

- jätkata Eesti kliimatingimustesse sobivate efektiivsete ja ökonoomsete varroatoosi seire ja tõrje meetodite väljatöötamist, testimist, kasutades loodussõbralikke mittepестиidseid tõrjevahendeid;
- parandada mee tootmise tasuvust, vähendades efektiivse tõrje abil või vähese varroatoositundlikkusega mesilasliinide kasutamisega mesilasperede nõrgenemisest või hukkumisest tekkivaid kahjusid.

3.2.3. Tegevussuunad

Varroatoositõrje meetme elluviimisel on olulised rakendada järgmised tegevussuunad:

1. Jätkatakse Eesti kliimatingimustesse sobivate efektiivsete ja ökonoomsete varroatoosi tõrje meetodite kontrollimist seiremesilates, kasutades mittepестиidseid tõrjevahendeid, eelkõige orgaanilisi happeid ja teisi loodussõbralikke meetodeid;
2. Varroatoosi monitooringu raames uuritakse varroatoosi seiremesilates võrkpõhjade ja püüniskärgede abil varroalestate arvukuse loomulikku taset, samuti ravi tulemusena varroalestate varisemise intensiivsust ja raviskeemide efektiivsust;
3. Nõustatakse mesinikke varroatoosi profülaktika, diagnostika ja tõrje küsimustes, samuti võimaliku ravimiresistentsuse osas ning abistatakse mesinikke sobiva raviskeemi või ravimite valikul.

3.2.4. Kavandatavad tulemused

1. Eesti erinevate piirkondade 4-s mesilas on tehtud varroalestate arvukuse jooksvaks diagnostikaks seirevaatlusi ja välitöid, testitud erinevaid ravimeetodeid, hinnatud nende efektiivsust ja võimalikku kõrvaltoimet.
2. Seire käigus kogutud tulemuste analüüsi põhjal on koostatud kokkuvõtted ja nõuanded mesinikele, mis on trükitud õppe-, teabematerjalina ja avalikustatud veebilehel ning levitatud teabepäevadel.

3.3. Mee kvaliteedi hindamine ja juhtimine

3.3.1. Eesmärk

Mee kvaliteedi hindamise ja juhtimise meetme peamiseks eesmärgiks on Eestis toodetava ja turustatava mee kvaliteedi tõstmine, mis aitab arendada ja korrastada meeturgu.

3.3.2. Alameesmärgid:

- mee kvaliteeti iseloomustavate erinevate näitajate laboratoorse määramise tõhustamine;
- botaaniliselt, piirkondlikult või mee tootmisvõtetelt eristuvate meeliikide või tootegruppide iseloomulike tunnuste ja kvaliteedinäitajate süsteemi edasiarendamine, et rikastada meeturgu.

3.3.3. Tegevussuunad:

1. Meeproovide kogumine ja organoleptiliste, füüsikalis-keemiliste ja õietolmu analüüside tegemine.
2. Meeproovide analüüside tulemuste läbitöötamine ja tagasiside korras mesinikele soovitude koostamine mee kvaliteeti säästvate ja parandavate tehnoloogiliste võtete propageerimiseks.

3.3.4. Kavandatavad tulemused

1. Mee põhiliste füüsikalis-keemiliste ja organoleptiliste kvaliteedinäitajate osas on mõlema näitajate osas kogutud ja analüüsitud 110 meeproovi kõigil kolmel aastal.
2. Meeproovidest on igal aastal tehtud 60 õietolmu analüüsi.
3. Meeanalüüside tulemuste põhjal on koostatud õppe- ja teabematerjal nõuannete ja soovitudega mesinikele, mis on tükitud, levitatud ja avalikustatud veebilehel.

3.4. Mesilasperede arvukuse suurendamise arendustöö

3.4.1. Eesmärk

Mesilasperede arvukuse suurendamise arendustöö meetme peamine eesmärk on Eestis mesilasperede arvukuse ja meetootmise potentsiaali suurendamine, rakendades selleks mesilaste tõuparanduse ja talve- ning haiguskindluse parandamise võtteid.

3.4.2. Alameesmärgid:

- Mesilasperede arvukuse suurendamiseks Eesti kliimatingimustesse sobivaimate mesilastõugude ja -liinide valik erineva tõumaterjali baasil, tuginedes tõuparandustöö meetoditele ja tegevuskavale;
- Võrdluskatsete ja jõudluskontrolli meetodi rakendamine mesilaste tõuparandus- ja paljundustöö vajadusteks;
- Tõuparandustöö keskuste ja tõumesilate väljaarendamine ja toimimine ühtse tõuparandusala tegevusjuhendi alusel.

3.4.3. Tegevussuunad:

1. Eesti mesilasperede arvukuse suurendamise ja tõuparandustöö pikaajalise arengukava koostamine, detailse 3-aastase perioodi tegevuskava ja tõumesilatele ühtse tegevusjuhendi ja töökorralduse aluste väljatöötamine ja rakendamine.

2. Erinevate mesilastõugude ja –liinide võrdlev hindamine ja võrdluskatsed ning mesilasperede võrdlev jõudluskontroll, et valida ja paljundada Eesti kliimatingimustele sobivaimat, heade talvitumis-, haigus- ja sülemlemiskindlusega, rahulikku ning hea meetootmise võimega tõumaterjali.
3. 3 tõumesila (tõuparandustöö keskuse) rajamine.
4. Tõumaterjali hankimine ja selle baasil tõuparandustöö meetodite rakendamine.
5. Mesilasperede arvukuse suurendamise taktika ja uute mesilasperede, sealhulgas pakettperede tootmise tehnoloogiliste võtete rakendamine mesilasperede arvu suurendamiseks, vastavate soovitude ja nõuannete või teabe levitamine mesinike hulgas.

3.4.4. Kavandatavad tulemused

1. On koostatud ja rakendatud Eestis mesilasperede suurendamise ja tõuparandustöö korraldamise pikaajaline arengukava ning detailne tegevuskava ja tõumesilate ühtne tegevusjuhend.
2. On välja arendatud 3 tõumesilat (tõuparandustöö keskust) koos tõupuhta paarumisalaga vastavalt kraini, itaalia ja buckfast-mesilastele.
3. Tõuparandustöö raames tõumaterjali võrdluskatsete ja jõudluskontrolli katse- ja hindamismetoodika on välja töötatud ja rakendatud vähemalt 4 tõu-testmesilas.
4. On koostatud ja levitatud mesinikele õppe/teabematerjale ja avalikustatud veebilehel erinevate mesilastõugude pidamise võimaluste, paljundamise ja neile optimaalsete mesindusvõtete valikuks erinevate Eesti piirkondlike meekorje- ja kliimatingimuste kohaselt.

4. Mesindusprogrammi meetmete praktilised tööd ja kulutused

Programmi kulud on esitatud Eesti kroonides (EEK).

Programmi täitmisel tehtavad kulutused sisaldavad käibemaksu.

4.1. Tehniline abi

Programmi täitmise aasta	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Programmi tehnilise teostamise kulud	375 558	375 558	375 558
Mesinduskoolitajate ja nõustajate koolitus	30 800	30 800	30 800
Vabariiklikud seminarid ja teabepäevad	62 800	62 800	62 800
Kohalikes mesinike ühendustes õppepäevad	192 000	192 000	192 000
Mesinike teavitamine ja nõustamine	222 362	225 442	225 442
Mesindusala teabelevivõrgustiku toimimiskulud	19 080	16 000	16 000
Vaatlusmesilate võrgustik	63 000	63 000	63 000
Piirkondlik mesilashaiguste seire ja nõustamine	78 000	78 000	78 000
Rahvusvahelised kongressid, nõupidamised	45 000	45 000	45 000
Kokku tehniline abi:	1 088 600	1 088 600	1 088 600

4.2. Varroatoosi tõrje ja profülaktika

Varroatoosi monitooring, varroatoositõrje meetodite uurimine, vaatlused ja väljaarendamine testmesilate baasil, õppe/teabematerjalide koostamine

Varroatoos kokku:	31 000	31 000	31 000
4.3.Mee kvaliteedi hindamine ja juhtimine			
Mee kvaliteediprogrammi kohaselt meeproovide kvaliteedi analüüsid	125 400	125 400	125 400
Meeproovide kogumine, koondamine, protokollimine. Kvaliteedialane analüüs ja teabematerjali koostamine	39 000	39 000	39 000
Kokku mee kvaliteedi juhtimine:	164 400	164 400	164 400

4.4. Mesilasperede arvukuse suurendamise arendustöö

Tõuparandustöö mesinduses, tõumaterjali hankimine, võrdluskatsed, tõupiirkonnad, paarumismesilad, tõumaterjali paljundamine, pakett-perede tootmise tehnoloogia väljaarendamine, õppe/teabematerjali koostamine

Kokku 4. meede:	268 000	268 000	268 000
Kokku mesindusprogrammi aastad:	1 552 000	1 552 000	1 552 000

5. Tööjaotus

5.1. Programmi tegevuse koordineerimine

Kogu mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti rahvuslik programmi juhtimiseks võetakse tööle projektijuht, kes korraldab ning vastutab projekti etappide ja tegevuste täitmist (s.h. tegevuskava, tegevusaruande, programmi lõpparuande koostamist ja esitamist juhtkomisjonile), juhendab ja suunab projekti kaasatud spetsialiste. Projektijuht vastutab projekti teostamise, vajaliku dokumendihalduse, aruandluse ja dokumentatsiooni vormistamise ning tähtaegse esitamise eest. Projektijuht korraldab programmi raames koolitajate koolituse ja vabariiklike teabeürituste ning õppepäevade teostamist.

Mesinduslase teabelevi alaseid tegevusi ja õppe- teabematerjalide planeerimist, trükkiettevalmistust ja trükkimist ning jaotamist viib ellu teabelevi spetsialist. Mesilashaiguste seire ja varroatoosi tõrje korraldamise ning juhtimisega tegeleb vastava erialase ettevalmistusega spetsialist. Mee kvaliteedi hindamise ja analüüside meetme tegevusi kavandab ja täidab vastava erialase ettevalmistusega spetsialist. Mesilasperede arvukuse suurendamise arendustöö meetme tegevusi juhivad mesinduslase eriharidusega spetsialistid.

5.2. Programmi kaasatud organisatsioonid

Mesindusprogrammi kaasatud põhiorganisatsioonideks on Eesti Mesinike Liit (EML), Eesti Kutseliste Mesinike Ühing (EKMÜ) ja Saaremaa Meetootjate Ühing (SMÜ). EML on suurim mesinike erialaorganisatsioon Eestis, millesse kuulub või teeb koostööd 27 mesinike piirkondlikku või kohalikku ühendust Eesti kõigist piirkondadest. Eesti mesinikest on ligi 60 % EML liikmed või on kaasatud EML mesinduslase teavitamise ja nõuande levialasse, kusjuures neile mesinikele kuulub ligi 80 % mesilasperedest. EKMÜ ja SMÜ on piirkondlikud meetootjate ühendused, kelle peamiseks eesmärgiks on meetootmise ja turustamise arendamine.

EML, EKMÜ ja SMÜ tagavad käesoleva mesindusprogrammi raames kavandatud tehnilise abi toimimise, varroatoosi profülaktika ja tõrje tegevuskava täitmise ning mee kvaliteedi

kontrolli ja juhtimise kava elluviimise, samuti mesilasperede arvukuse suurendamisele suunatud arendustöö ja tegevuskava täitmise. Seda tehakse projektijuhi, teabelevi spetsialisti, mesindusala spetsialistide ja nõustajate juhtimisel vastavalt EML, EKMÜ ja SMÜ juhatuste ja Põllumajandusministri poolt moodustatud juhtkomisjoni poolt heaks kiidetud detailsele tegevuskavale. Programmi tegevusi täidetakse koostöös teiste Eesti vastava ala spetsialistide ja teadlastega ning vastavate spetsialiseeritud laboratooriumidega. Eesti Mesinike Liit töötas 1996.a. välja Eesti mesinduse arengukava 1997... 2006.a. ja selle baasil ka Eesti riikliku mee mesinduse arengu programmid aastateks 2004...2007 ja 2007...2010.

Nende mesindusprogrammide edasiarendusena on koostatud ka Eesti mee ja teiste mesindussaaduste tootmise ja turustamise arendamise kava aastateks 2010...2013.

Programmi tegevuste täitmisele kaasatakse ka järgmised asutused ja organisatsioonid:

- Eesti Kutseliste Mesinike Ühing
- Eesti Meetootjate Ühendus
- Eesti Aianduse ja Mesinduse Keskseks
- Saaremaa Meetootjate Ühing
- Eesti Maaülikooli Veterinaarmeditsiini ja Loomakasvatuse Instituut
- Eesti Keskkonnauuringute Keskus OÜ
- Tallinna Ülikooli Ökoloogia Instituut
- Tallinna Tehnikaülikooli Toiduainete Instituut

Programmi täitmisele kaasatakse Eesti mesinikke ühendavad ja mesindusega tegelevad maakondlikud, piirkondlikud ja kohalikud organisatsioonid (loetelu lisas 1).

Programmi rakendamisel tehakse koostööd Skandinaavia ning Baltimaade mesinike liitudega, rakendades võimaluste piires nende kogemusi ja vahetades vastavat teavet.

6. Ajakava

Mesindusprogramm on koostatud kolme aasta kohta perioodiks 01.09.2010... 31.08.2013 ja tööd teostatakse kolme aasta vältel.

Programmi projektijuht esitab juhtkomisjonile tegevuskava 6 kuu lõikes: 01.03...31.08 tegevuskava hiljemalt veebruari teisel nädalal ja 01.09...28.02 tegevuskava hiljemalt augusti teisel nädalal.

Programmi projektijuht esitab juhtkomisjonile tegevusaruanded 6 kuu lõikes: 01.09...28.02 tegevusaruande hiljemalt märtsi teisel nädalal ja 01.03...31.08 tegevusaruande hiljemalt septembri esimesel nädalal.

Programmi projektijuht esitab programmi lõpparuande koos viimase tegevusaruandega.

7. Eelarve

Programmi aasta	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Tulud:			
1. EL ja rahvuslik kaasfinantseerimine	1 552 000	1 552 000	1 552 000
Kulud:			
1. Tehniline abi	1 088 600	1 088 600	1 088 600
2. Varroatoosi profülaktika	31 000	31 000	31 000
3. Mee kvaliteedi juhtimine	164 400	164 400	164 400
4. Mesilasperede arvu suurendamine	268 000	268 000	268 000
Kulujääk	0	0	0

8. Järelevalve

8.1. Juhtkomisjon

Juhtkomisjon "Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riikliku programmi 01.09.2010 – 31.08.2013 järelevalve teostamiseks moodustatakse Eesti Vabariigi Põllumajandusministri käskkirjaga.

8.2. Järelevalvekomisjoni ülesanded:

1. Koostab juhtkomisjoni protseduurireedid;
2. Kinnitab 6 kuu kohta koostatud "Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riikliku programmi 01.09.2010 – 31.08.2013" täitmise detailse tegevuskava;
3. Jälgib tegevuskavade ja tegevusaruannete kaudu "Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riikliku programmi 01.09.2010 – 31.08.2013" eesmärkide saavutamiseks kasutatavate meetmete efektiivsust ja kvaliteeti;
4. Arutab tegevuskavade ja tegevusaruannete "Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riikliku programmi 01.09.2010 – 31.08.2013" põhjal strateegilisi suuniseid ja prioriteete;
5. Korraldab "Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riikliku programmi 01.09.2010 – 31.08.2013" vahehindamisi vähemalt korra poolaastas, kontrollib vahetulemusi;
6. Vaatab läbi ja kinnitab lõpparuande enne edastamist Eesti Vabariigi Põllumajandusministrile ja Euroopa Komisjonile.

Makseagentuuri (Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti) ülesanded:

Korraldab administratiivse ning kohalpealse kontrolli ning tagab, et rahastatakse üksnes abikõlbulikke tegevusi;

8.3. Juhtkomisjoni liikmed.

Juhtkomisjoni liikmeteks on Põllumajandusministeeriumi, Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti (makseagentuur), Veterinaar- ja Toiduameti, Eesti Mesinike Liidu esindaja ja projektijuht.

8.4. Näitajad

Komisjon hindab, kas programmi rakendamine on tulemuslik, mõjus ja kvaliteetne, lähtudes järgmistest efektiivsuse ja edukuse hindamise näitajatest:

1. läbiviidud koolituste, teabepäevade ja nõustamisürituste arv;
2. töötab koolitajate koolituse läbinud vähemalt 15-liikmeline koolitajate aktiiv;
3. tegevuskava alusel toimiv 15 vaatlusmesila võrgustik;
4. koostatud teabe- ja õppematerjalide ühikute arv ja nende sisuline kvaliteet ning nende avalikustamine veebilehel;
5. mee kvaliteedinäitajate seire tulemuste täiendatud andmebaas;
6. teostatud mee kvaliteedianalüüside arv;
7. 4 varroatoosi seiremesila olemasolu Eesti erinevates piirkondades;
8. tõuparandustöö arengukava olemasolu ja rakendamine;
9. programmi lõppedes on Eestis 3 tõumesilat (tõuparandustöö keskust) koos tõupuhta paarumisalaga vastavalt kraini, itaalia ja buckfast`i mesilastega;
10. tõuparandustöö raames tõumaterjali võrdluskatsete ja jõudluskontrolli katse- ja hindamismetoodika on välja töötatud ja rakendatud vähemalt 4-s tõu-testmesilas.

9. Kontaktandmed

Projektijuht Aivar Raudmets (isikukood 37104054923). Postiaadress Valgevase 8A-2, Tallinn, postiiindeks 10414. Telefon 53414067. E-posti aadress aivar.raudmets@mail.ee

Eesti Mesinike Liit Vilmsi 53G, Tallinn, postiiindeks 10147. Tel. +372 63 764 93 Mob. +372 52 93 589. E-posti aadress kilk@cc.ttu.ee.

Eesti Kutseliste Mesinike Ühing. Laane küla, Ülenurme vald, Tartumaa, postiiindeks 61714. E-posti aadress info@meveda.ee.

Saaremaa Meetootjate Ühing. Hellamaa küla, Muhu vald, Saaremaa, postiiindeks 94701. E-posti aadress aimar.lauge@gmail.com

10. Programmi detailne eelarve

Programmi detailne eelarve on esitatud lisas 2.

11. Riiklik ja struktuuriabi mesindusele

Eestis riigi- ja struktuurabi meetmeid mesindusele ei rakendata.

Lisa 1

Programmi täitmisse kaasatavad mesinikke ühendavad ja mesindusega tegelevad maakondlikud, piirkondlikud ja kohalikud organisatsioonid:

1. Elva Aianduse ja Mesinduse Selts (Tartumaa);
2. Harju Mesinike Selts (Harjumaa);
3. Hiiumaa Mesinike Selts (Hiiumaa);
4. Ida-Virumaa Mesinike Mummu Selts (Ida-Virumaa);
5. Jõgeva Aianduse ja Mesinduse Selts (Jõgevamaa);
6. Järvamaa Mesinike Liit (Järvamaa);
7. Karksi-Nuia Aianduse ja Mesinduse Selts (Viljandimaa);
8. Keila Aianduse ja Mesinduse Selts (Harjumaa);
9. Kunda Aianduse ja Mesinduse Selts (Lääne-Virumaa);
10. Läänemaa Aianduse ja Mesinduse Selts (Läänemaa);
11. Läänemaa Mesinike Ühing (Läänemaa);
12. Lääne-Virumaa Mesinike Selts (Lääne-Virumaa);
13. Otepää Aianduse ja Mesinduse Selts (Valgamaa);
14. Põltsamaa Mesinike Selts (Jõgevamaa);
15. Põlvamaa Mesinike Selts (Põlvamaa);
16. Pärnu Aianduse ja Mesinduse Selts (Pärnumaa);
17. Rakvere Aianduse ja Mesinduse Selts (Lääne-Virumaa);
18. Rapla Mesinike Selts (Raplamaa);
19. Saarde Aianduse ja Mesinduse Selts (Pärnumaa);
20. Saare Aianduse ja Mesinduse Selts (Saaremaa);
21. Saaremaa Mesinike Ühing (Saaremaa);
22. Tallinna Aianduse ja Mesinduse Selts (Harjumaa);
23. Tallinna Mesinike Ühing (Harjumaa);
24. Tartu Aianduse ja Mesinduse Selts (Tartumaa);
25. Türi Aianduse ja Mesinduse Selts (Järvamaa);
26. Viljandi Aianduse ja Mesinduse Selts (Viljandimaa);
27. Võrumaa Mesinike Selts (Võrumaa)

Eesti mesinduse struktuur

Käesoleva ajal Eesti mesindussektori üldist struktuuri ja spetsiifilisi näitajaid iseloomustava kokkuvõtte koostamisel on lähtutud Euroopa Komisjoni määruse (EÜ) nr 917/2004 lisas nr 2 toodud nõuetest.

1. Mesilasperede ja mesinike arv:

• kokku mesilasperede arv (2008.a.)	24 800
• kokku mesinike arv (2007.a.)	2 416
• professionaalsete mesinike (kutsemesinike) arv (2007.a.)	4
• professionaalsete mesinike mesilasperede arv (2007.a.)	1 077

2. Meeturu struktuur 2008.a.

2.1. Mesinike meetoodangu müügistruktuur

• otse tarbijale	81%
• otsemüük kauplustesse	7%
• müük mee pakendajale või vahendajale	11%
• meemüük tööstusele	1%

2.2. Mee import:

• mee impordi osakaal meetoodangu suhtes	14%
--	-----

2.3. Mee eksport:

• mee ekspordi osakaal meetoodangu suhtes	1%
---	----

3. Mesiniku meemüügi hind (EEK/kg ilma km-ta) 2008.a.:

• otse tarbijale	70...74
• otsemüük kauplustesse	72...82
• müük pakendajale või vahendajale	45...78
• meemüük tööstusele	58

4. Mee tootmise ja pakendamise kulud (arvestatud EEK ühe mesilapere kohta):

4.1. Püsilukulud 650

4.2. Muutuvkulud 880

sealhulgas:	varroatoositõrje ja muud ravikulud	60
	mesilaste talvesööt	270
	vahast kärjepõhi	60
	mesilasemade ostmine	60
	väikeinventar ja vahendid	80
	meepakendi kulud	90
	transpordikulud	130
	elektri-, kütte-, side- jms. kulud	90
	muud kulud	40

5. Mee kvaliteet:

Eripärasertifikaat: Euroopa Liidu Nõukogu määrus (EÜ) nr 509/2006 - ei ole kasutatud

Geograafilised tähised: Euroopa Liidu Nõukogu määrus (EÜ) nr 510/2006 - ei ole kasutatud

Päritolunimetused: Euroopa Liidu Nõukogu määrus (EÜ) nr 510/2006 – ei ole kasutatud